

عوامل آلوده گی هوا و راه حل آن در شهر های بزرگ افغانستان

نخست نکات چندی را پیرامون عنوان آلوده گی هوایان نموده ثانيا در مورد عوامل و راه های حل آلوده گی مطالبی را شرح میدهیم . محیط زیست که چهار اطراف ما را در بر داشته و در آن زنده گی مینمایم . صحت فرد، جمعیت ، یا ملت یک کشور تحت تاثیر آن قرار داشته حیات انسانها و تمام موجودات مفیده و مضره که بافت وزیبایی طبیعت اند وابسته به آن است . امروز موضوع محیط زیست ، آلوده گی هوا ، تغییر اقلیم به یک هیولایی جهانی تبدیل گردیده . که کشورهای پیشرفته در صدد آن اند . کدام راهکار های معقول و جامع میتواند ازین بنیست که حیات بشر رابه مخاطره انداخته کامیاب بدر آیند . که درین معطله کشور های در حال توسعه بزرگترین مشکلات زیست محیطی را متبقل شده اند که میتوان از وضعیت بد محیط زیست (آلوده گی هوا) افغانستان و شهر های بزرگ آن نام برد . هوا که جز محیط انسانهاست گازی است بی رنگ داری عناصر نایتروجن ، هایدروجن ، آکسیجن و دیگر گازات به اندازه کم بوده . ویکی از عنصر اساسی حیات بشریت است . به طور مثال هر انسان روزانه 16 کیلوگرام آهوازاد تنفس میکند در حالیکه انسان روزانه 1 کیلوگرام غذا میخورد . بنا توجه بیشتری صورت گیرد نسبت به دیگر اجزای طبیعت چونکه یکی از نیاز های مهم انسانیت . در عدم موجودیت هوا توزیع گرمی دچار اختلال شده وزمین مستقیما در برابر اشعه نور قرار گرفته وبدون حیات میشود . بدین صورت یگانه مسله که این عنصر اساسی را به خطر مواجه میسازد آلوده گی آن است . که اضافه شدن هر ماده بشکل ذرات جامد ، مایع ، گاز و جمع این مواد خاصیت فزیک و کیمیاوی هوا را تغییر دهد آلوده گی شمرده میشود . آلوده گی هوا تاثیر زیان بار کوتاه مدت و دراز مدت در جوامع کلان شهر ها داشته بیش از تهدیدات امنیتی زنده گی شهروندان رابه مخاطره انداخته است . در پهلوی عوارض جانبی که دارد . مشکلات توسعه ای ، اجتماعی ، و سیاسی را هم در قبال دارد . یکی از معضل درجه اول جهانیت که کشور ما هم بخصوص کلان شهر ها دامنگیر آن است . در نتیجه هوا بد صورت آلوده میشود . عوامل طبیعی که در آن بشر هیچ نوع دخالت نداشته با دها ، طوفان ها خاک . دیگر ذرات راه به فضا بلند نموده باعث غلظت بیش از حد ذرات معلق در هوا میگردد . از سوی هم تخمر مواد در داخل شهر ها بزرگ کشور وردگا زمینان و کاربن دای اکساید را به هوامساعد ساخته آلوده گی را بیار میاورد . عامل دومی آلوده گی که غیر طبیعی بوده ودست بشر در آن دخیل است یکی از خطرناکترین عامل تغییر محیط زیست (آلوده گی هوا) محسوب میشود . کشورمان که نصف جمعیت آن زیر خط فقر دردهات و شهر ها بزرگ زندگی میکنند برای پیشبرد امرار معیشت شان پخت وپز از انرژی فوسیلی گاز ، چوب ، ذغال سنگ ، تیل وحتا خریطه های پلاستیکی استفاده نموده که دارای گازات مضره میباشد . که آلوده گی هوا را بیار میاورد . از دیا جمعیت در کلان شهر خصوصا شهر کابل اثرات زیانبار را بیار آورده که در نتیجه افزایش نفوس قحطی ، بیماری ، گسترش روز افزون مصرف انرژی فوسیلی در کلان شهر های کشور که آلوده گی هوا را به همراه دارد . شکی نیست که همه انسانها نیازمند انرژی هستند این انرژی مورد نیاز از منابع طبیعی تامین می شود هرچه از ذخیره انرژی طبیعی کاسته شود . بیشتر قوای متعادل منابع طبیعی محتمل میشود . وکار به جای میرسد که انرژی حاصله خود عامل تخریب محیط زیست (آلوده گی هوا) میگردد که میتوان از تیل ، گاز ، ذغال سنگ نام برد . در عین حال عامل بیشتر ورشد گاز کاربن دای اکساید میباشد . قرار بعضی مطالعات انجام گرفته نشان میدهد که یک انسان در جریان 24 ساعت 16 کیلو اکسجن از هوا گرفته دوباره بواسطه تنفس کردن به کاربن دای اکساید تبدیل مینماید که خود از دیا د جمعیت بیانگر آلوده گی هوا

و پهن کردن دامنه فقر در کلان شهر ها افغانستان است. صنایع پیشرفته در داخل و اطراف بزرگ شهر ها از خود مواد فضله جامد، مایع، گاز ایجاد مینمایند که پخش گازات سبب آلوده گی هوا می گردد. از طرف دیگر زباله ها مواد زایده خانگی از قبیل پس مانده مواد غذایی، آستخوان، خاکروبه، توتله های کاغذ که شکل جامد داشته که این همه زباله ها در دهات یا قصبات دوباره به مواد قابل استفاده بشکل کود برای گیاهان تبدیل میگردد اما در شهر های بزرگ کشور در نتیجه مهاجرت مردم از دهات به شهر، ازدیاد نفوس و زنده گی عصری زباله ها تجزیه نشده که سبب بدبوی و پنا گاه مناسب، رطوبت و شرایط زیست مساعد برای تکثیر و رشد میکروبها، حشرات و تولید بعضی از گاز های زیانبار می گردد. وزیایی شهر را برهم زده باعث آلوده گی هوا، زمین و آب میشود. که این یکی از چالش های امروزی شهر های بزرگ ما است از سوی هم جاده ها خامه و وسایل کهنه ترانسپورتی و استفاده مواد فوسیلی (گاز، تیل، ذغال سنگ) که سبب ایجاد گازات مضره شده آلوده گی بیار میاورد. طوریکه از سوخت ذغال سنگ گاز سلفردای اکساید بوجود آمده آلوده گی را بیار آورده. و تنفس آن موجب اختلالات تنفسی حتا در در فرسایش ساختمان ها تاثیر دارد از سوی هم سوخت فوسیلی باعث بوجود آمدن گاز کاربن دای اکساید شده آلوده گی را بیار خواهد آورد. مواد فضله انسانی و حیوانی هم که گاز میتان تولید میکند. یکی مخرب ترین گاز های مضره است که آلوده گی هوا (محیط زیست) بوجود آورده. حفظ الصحه منازل، نداشتن کمر بند سبز در اطراف شهر های بزرگ خصوصا پایتخت و توجه نداشتن در حصه غرس نهال آگاه نبودن مردم از مسایل زیست محیطی عواقب و اضرار آن که خود زمینه ساز آلوده گی هوا است. در کل همه این موارد را میتوان در نادیده گرفتن فرهنگ شهر نشینی از سوی شهروندان قلمداد کرد. فقر که عامل آلوده گی هوا بوده بهر برداری از منابع طبیعی موجود و تخریب شدید منابع در برداشته انسان به ناچار از زمین سواستفاده نموده برای نجات امروز آینده را قربانی میکند. که خود بزرگترین ضربه به پیکر محیط است. عدم آگاهی در حفاظت از صحت فردی و حفظ الصحه محیطی، قطع درختان مثمر و غیر مثمر از اطراف جاده ها بمنظور اعمار ساختمانها، تاثیر جنگ، استفاده غیر معقول و نامجاز از منابع موجود در کلان شهر ها، عدم هماهنگی بین ادارت دولتی خصوصی و مردم در حصه جلوگیری از آلوده گی هوا، و آگاه نبودن از قوانین و مقررات شاروالی و قانون محیط زیست از طرف شهروندان در شهر های بزرگ که خود یک معطل بوده اعمار بلند منزل های خودسر و خانه های مسکونی بدون ماستر پلان شهری و کانالزسیون و استفاده از وسایل دود زا سبب آلوده گی هوا میگردد. بدین ملحوظ راه های حل که میتواند در جهت حفظ و یا کاهش قابل ملاحظه آلوده گی هوا را در کلان شهر جلوگیری نماید بشرح ذیل است. محیط سالم و هوا پاک عملکرد اجتماعی را تسریع بخشیده و محیطی را به ارمغان میاورد که شهروندان با فرار از مشکلات روزمره زنده گی لحظات خود را در دامن طبیعت گذرانیده تا چندی از فشار روحی و روانی خود را کنترل نمایند. بنا با ایجاد راهکار های منطقی و راه های حل ذیل هدیه ای به شهروندان داد. در جهت کنترل جمعیت، تنظیم خانواده و مهاجرت از دهات به شهر و آگاهی در مورد اضرار آن توسط ادارت مسول دولتی، خصوصی تا باشد. در حصه ازدیاد بیش از گنجایش نفوس در شهر های بزرگ خصوصا پایتخت جلوگیری بعمل آید. صنایع و فابریکه جات خود مولد گازات اند که اقدام بخش صنایع میتواند از آلوده گی هوا جلوگیری نماید به عنوان نمونه قابل ذکر است که کارخانه ها با انرژی سرو کار دارند. وسایل و قطعات آنها به دلیل فرسوده گی بیش از حد گاز را تولید می کند. اگر صاحبان آنها بخواهند همه وسایل را به فلتر های تصفیه گاز تبدیل نموده و بازسازی نمایند هزینه بالای را متبقل میشوند در بسیاری موارد مصلحت و منافع ایجاب می کند که تهجیرات خود را به وسایل و تهجیزات نو و جدید تبدیل نمایند. و همین امر در انتشار گازات موثر بوده نهایتا عامل حفاظت محیط یا آلوده گی هوا

میشود. برنامه کار بردی از زمین بخش مهم از سیاست اجتماعی است که تضمین می کند که از زمین با بهره برداری معقول به نفع اقتصاد و شهروندان استفاده شود و همین آلوده گی هوا هم در نظر گرفته میشود. در عین حال میتوان صنایع با فابریکه جات را از ساحه بزرگ شهر ها به نقاط تعیین شده که از طرف ادارت از نگاه مضریت برای شهروندان اند انتقال داد. جلوگیری از واردات مواد سوخت بی کیفیت یا بد کیفیت به کشور و جای گزین کردن انرژی پایدار از قبیل انرژی آفتاب، آب، باد و گاز طبیعی بجای انرژی فوسیلی (گاز، تیل، ذغال سنگ) اسفالت جاده های شهری ترمیم پیاده روها از سوی دولت برقی ساختن وسایل ترانسپورتی شهری و استفاده از وسایل ترانسپورتی شهری بجای موتر های شخصی از یک سوی ازدحام ترافیک در جاده ها جلوگیری میشود از طرف دیگر سوخت و ساز شان کمتر سبب آلوده گی هوا میشود با آن هم جایگزین موتر های قدیمی بجای آن موتر های جدید در کلان شهر ها کشور، ساخت محل ها برای پیاده روها و دوچرخه سواری. کشور ما به منظور ترقی آبادانی اش به توسعه پایدار در بزرگ شهر ها و دیگر نقاط آن نیازمند است بنا توسعه پایدار را مبتنی با حفظ محیط زیست (هوا پاک) تعقب کنیم اگر چه راه بس دشوار و مشکل است زمانی به این هدف نایل خواهیم آمد که اراده و خواست جمعی و واقعی در جهت حفظ هوای پاک یا محیط زنده گی بیدار شود و همه با هم برای توسعه شهر هوای پاک، فضای سبز تلاش نمایم بدین صورت راه معقول توسعه پایدار استفاده از انرژی پایدار است. در قسمت مواد غذایی صرفه جوی تا حد امکان صورت گیرد تا باشد مواد فضله کمتر تولید گردیده و از ملوث شدن شهر به کثافات و بوی بد، و آلوده گی هوا و زمین راکاهش دهد. جمع آوری زباله ها از داخل شهر ها بطریقه صورت گیرد که خطرات ناشی آن به حیات انسان کاهش یابد در ضمن محل دفن زباله ها یا در جهت وزش باد و اماکن عمومی قرار نداشته باشد چونکه با وزش باد سبب بلند کردن کثافات موجوده در نزدیک شهر ها شده آلوده گی را بیار می آورد. مدیریت درست شهری توسط ادارات مسول دولتی و طرح بعضی از مقررات و جریمه ها نقدی بالای شهر و ندان در حصه پاکاری اطراف منازل شان و انتقال درست و بموقع زباله ها به جای تعیین شده که آن خود یکی از راه های حل مشکلات کثافات در کلان شهر ها میباشد. از تجارت و استخراج مواد زهری در نزدیک کلان شهر ها جلوگیری بعمل آید طرح ماستر پلان منظم منازل و کانالیزسیون در حصه ساخت بلند منزل ها و جلوگیری از وسایل دودزا و مواد سوخت که داری مواد سمی اند در هتل، رستوران، حمام ها از سوی ادارات مربوط (شاروالی ها، محیط زیست، و نهاد های امنیتی) اقدام همه جانبه باید صورت گیرد. توسعه فضا سبز با غرس درختان و ایجاد کمربند سبز در اطراف کلان شهر ها و جلوگیری از ساخت منازل در تپه های بلند که خود مانع فضای سبز اند و ایجاد پارکهای تفریحی سرسبز از سوی ادارات دولتی در همکاری با شهروندان تشویق و تحریک مردم با اتخاذ و دادن آگاهی، آموزش به شهروندان در مورد مسایل زیست محیطی (آلوده گی آهو، آب و زمین) تصویب قوانین و استراتژی های کامل و اجرای مقررات میتواند عامل در جهت جلوگیری از آلوده گی هوا در کلان شهر ها محسوب گردد. گنجاندن مسایل مرتبط به محیط زیست. آلوده گی موجود در طبیعت همراه با فواید و نواقص برای جوامع بشری در نصاب تعلیمی، تحصیلی، کشور آگاهی دادن مردم از طریق منابع مساجد توسط علمای کشور. نشر و پخش مسایل آلوده گی هوا (محیط) از طریق صفحات مجازی فیسبوک، تویتر، انستاگرام..... چونکه هزینه گزاف در بخش کنترل آلوده گی هوا بسیار گران است و دولت ما توانایی پرداخت چنین مقدار گزاف را نداشته و با مشکلات فروان مالی روبرو هستیم مهمترین راه حل معقول، منطقی مثلث متشکل از بسیج مردم، بخش خصوصی، و ادارت دولتی است اولاً نقش شهروندان خود آگاهی آنان در شناخت معضلات آلوده گی هوا و اقدامات در جهت رفع یا کاهش آلوده گی در بزرگ شهر ها نشان داده شود. ثانیاً وحدت

کامل از جامعه از عام مردم گرفته تا بخش صنایع خصوصی دستگاه و مسولین دولتی به نمایش گذاشته شود. طبق این وحدت نظر میتوان جنبه عملی را در ارتباط با مسایل آلوده گی هوا عملی کرد. ثالیثا اهمیت حیاتی حفظ محیط و هوا پاک عامل حرکت های منسجم می شود. و زمینه ساز دست بکار مردم در حصه فضای سبز و هوای پاک میشود. دولت ما با داشتن ابزار و امکانات اندک که در اختیار دارد توانایی جهت گیری سیاسی، اقتصادی، و اجتماعی هر جامعه را در مسیر بهبود هوای پاک و عاری از هر نوع آلوده گی تحریک کند. در پایان این مقاله با توجه به آلوده گی که در بزرگ شهر ها روز به روز در حال گسترش است زنگی خطری میباشد برای تمام شهروندان و مسولین دولتی بدین ملحوظ در زمینه جلوگیری از آلوده گی هوا نه به دید پدیده معطی و گذرا بلکه معضل فراگیر که گریبانگیر یکا یک شهروندان است نگریده با اتخاذ تدابیر موثر، همه جانبه آلوده گی هوا را به حد اقل رسانیده متوقف نمایم

ومن الله توفیق

منابع :

- 1-کنفرانس های بین مللی محیط زیست اثر احمد لواسانی. سال-1372
- 2-حفاظت محیط زیست افغانستان و جهان ،دوست محمد امین .سال-1395-
- 3-معلومات شخصی خودم در جریان تدریس مضامین محیط زیست در انستیتوت زراعت سال 1393 الی 1397